

Kasvun ja oppimisen lautakunta 22.04.2026 § 86

§ 86

Lausunto valtuustoaloitteeseen Sisukas-malli käyttöön Espoon päiväkodeissa ja kouluissa

Valmistelijat / lisätiedot:
Vahtivuori-Hänninen Sanna
Parviainen Ilona
Plosila Riina
Saloranta-Eriksson Outi
Vataja Anita
etunimi.sukunimi@espoo.fi
Puhelinnumero 09 816 21

Päätösehdotus

Esittelijä
Kasvun ja oppimisen toimialajohtaja Narvo-Akkola Merja

Kasvun ja oppimisen lautakunta antaa selostusosan mukaisen lausunnon valtuutettu Ira Hietanen-Tanskasen ja 34 muun kaupunginvaltuutetun 4.12.2025 jättämään valtuustoaloitteeseen Sisukas-mallin käyttöönotosta Espoon päiväkodeissa ja kouluissa.

Käsittely

Esittelijän selostusosaan tekemä muutos on huomioitu pöytäkirjassa.

Päätös

Kasvun ja oppimisen lautakunta:

Esittelijän ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Selostus

Valtuustoaloite

Valtuutettu Ira Hietanen-Tanskanen ja 34 muuta kaupunginvaltuutettua ovat 4.12.2025 tehneet valtuustoaloitteen Sisukas-mallin käyttöönoton selvittämiseksi päiväkodeissa ja kouluissa.

Sisukas (Sijoitettu lapsi koulussa) on toimintamalli, jonka tavoitteena on tukea sijoitettujen lasten ja nuorten koulunkäyntiä sekä vahvistaa moniammatillista ja -toimijaista yhteistyötä lastensuojelun, koulun, sijaishuollon ja huoltajien välillä. Mallissa lapsen ja nuoren osallisuus on keskeisessä roolissa. Toiminta perustuu rakenteelliseen yhteistyöhön ja tiedonkulkuun eri toimijoiden kesken.

Valmistelu

Lausunto on valmisteltu kasvun ja oppimisen toimialalla varhaiskasvatuksen, suomenkielisen perusopetuksen ja ruotsinkielisten sivistyspalveluiden tulosyksiköiden yhteistyönä.

Lisäksi valmistelussa on konsultoitu Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen (LUVN) asiantuntijoita Sisukas-mallin tunnettuudesta, ajankohtaisuudesta sekä alueellisista linjauksista.

Sisukas-malli Suomessa ja mallin arviointi

Sisukas-toimintamallin kehittäjän [Pesäpuu ry:n](#) mukaan malli tai siitä sovellettu toimintamalli on käytössä seuraavissa kunnissa: Jyväskylä, Hankasalmi, Kaarina, Lahti, Laukaa, Paimio, Pori ja Äänekoski. Sisukas-toiminnan vuosikatsauksen 2025 mukaan ns. Sisukas-tiimiläisiä on valtakunnallisesti 37 ja toimintaa on 14 kunnassa. Kuntia ei mainita [vuosiraportissa](#).

LUVN:n Perhekeskuksen erityisen tuen palveluiden palvelulinjajohtajan mukaan Sisukas-malli ei ole käytössä LUVN:n alueen kunnissa. Malliin tutustumisen jälkeen sen käyttöönottoa ei pidetä tarkoituksenmukaisena hyvinvointialueella. Mallin ohjaavat periaatteet mm. osallisuus, monialaisuus, dialogisuus ja yksilöllisyys sisältyvät lastensuojelun, opiskeluhoitosuunnitelman ja opetussuunnitelmien linjauksiin.

Arvion mukaan mallin ei nähdä tuovan lisäarvoa nykyisiin lastensuojelun ja sivistystoimen velvoittaviin linjauksiin, yhteistyön rakenteisiin ja käytänteisiin. LUVN:n arvion mukaan Sisukas-mallin käytänteet ovat lähellä sitä, mitä jo tehdään, eikä uuden mallin käyttöönottoa pidetä lastensuojelun ajankohtaisimpana kehittämisalueena.

Selvityksessä arvioitiin myös resurssi- ja ylläpidettävyyšnäkökulmaa: Espoon kokoisessa kaupungissa uuden toimintatavan läpivienti ja ylläpitäminen vaativat merkittävästi resursseja, erityisesti jos malli koskee vain osaa yksiköistä ja toimijoista. LUVN:n mukaan sijoitetut lapset ja nuoret myös liikkuvat eri hyvinvointialueiden välillä ja osa sijoitetuista lapsista ja nuorista tulee alueen ulkopuolelta.

Espoon sisäiset ohjeet, opetussuunnitelma, varhaiskasvatussuunnitelma ja opiskeluhoitosuunnitelma

LUVN vastaa lastensuojelun kokonaisuudesta, alueellaan asuvista sijoitetuista lapsista sekä viestinnästä ja yhteistyöstä koulun ja sijaishuollon välillä. Lastensuojelun piirissä olevien lasten ja nuorten varhaiskasvatukseen osallistumisen ja koulunkäynnin tukeminen edellyttää monialaista ja tiivistä yhteistyötä huoltajien kanssa. Perusopetuslaki velvoittaa laatimaan opetussuunnitelman opiskeluhoitoa koskevilta osin yhteistyössä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystalveluiden viranomaisten kanssa.

Koulujen ja esiopetuksen toimintaa ohjaavat säädökset, valtakunnallinen ja kaupunkitasoinen opetussuunnitelma. Varhaiskasvatuksen toimintaa linjaa varhaiskasvatussuunnitelma. Nämä suunnitelmat edellyttävät tiivistä yhteistyötä ja toimintaa hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystalveluiden viranomaisten kanssa, siltä osin kuin ne koskevat opiskeluhoitoa ja lasten ja nuorten hyvinvointia.

Opetuksen järjestäjän tulee omalta osaltaan edistää eri toimijaryhmien välistä monialaista yhteistyötä. Espoossa on pitkään rakennettu monialaista yhteistyötä ja toimivia rakenteita opetus- ja varhaiskasvatussuunnitelmien ja opiskeluhoitosuunnitelman mukaisesti yhteistyössä LUVN:n kanssa. Opetussuunnitelmassa esimerkiksi linjataan useita Sisukas-mallissa esitettyjä asioita. Näitä ovat esimerkiksi lapsen ja

nuoren osallisuus sekä dialoginen, yhteisöllinen toimintakulttuuri. Sijoitettujen lasten ja nuorten koulunkäyntiä ja oppimista tuetaan suunnitelmien ja opiskeluhoitosuunnitelman yhteisten linjausten ja periaatteiden mukaisesti. Espoossa on muun muassa käytössä varhaiskasvatuksen pehmeä lasku -malli.

Espoossa kaikkia lapsia ja nuoria kohdellaan samanarvoisesti. Espoossa on monenlaisia ja useista eri syistä sijoitettuja lapsia. Osa espoolaisista lapsista sijoitetaan Espooseen ja osa taas muualle Suomeen. Myös muut kunnat voivat myös sijoittaa lapsia Espooseen. Jos Espooseen on sijoitettu toisen hyvinvointialueen alueelle sijoitettu lapsi, LUVN ei välttämättä saa tästä tietoa.

Opetussuunnitelman perusteiden mukaan kaikki oppilaat kohdataan yhdenvertaisesti, arvostavasti ja yksilöllisesti. Lastensuojelu joutuu puuttumaan lasten ja nuorten tasapainoiseen kehitykseen useista eri syistä. Syy voi olla lapsen tai nuoren omasta käytöksestä tai nuoren huoltajista, esimerkiksi heidän sairauksistaan tai muuten haasteellisesta elämäntilanteesta johtuva. Aina sijoitettu lapsi ei tarvitse erityispalveluita, mikäli sijoitukseen johtaneet syyt ovat huoltajista lähteneitä ja sijoitus voi ratkaista tilanteen.

Opiskeluhoolto tukee oppilaiden ja opiskelijoiden oppimista ja hyvinvointia koulujen ja oppilaitoksien arjessa sekä edistää huoltajien ja koulujen ja oppilaitoksien yhteistyötä. Opiskeluhoolto kuuluu kaikille koulu- ja oppilaitosyhteisössä työskenteleville. Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö toteutuu Espoossa opetussuunnitelman mukaisina käytänteinä: huoltajilla on mahdollisuus osallistua koulun toiminnan suunnitteluun ja heille tiedotetaan keskeisistä päätettävistä asioista.

Koulun ja opiskeluhoollon rakenteet ja millaisia tapaamisia Espoossa järjestetään

Lastensuojelulain nojalla sijoitettujen lasten ja nuorten asioissa päätösvalta voi olla viranomaisella tai huoltajalla – tai molemmilla yhteisesti asiasta riippuen. Kun lapsi sijoitetaan kodin ulkopuolelle, hyvinvointialueen sosiaalipalvelut järjestävät aluksi sijoitettua lasta ja nuorta koskevan asiakassuunnitelmanneuvottelun, jossa sovitaan muun muassa koulunkäyntiin liittyvästä informoinnista ja viestinnästä. Psykososiaalinen tuki tulee lähtökohtaisesti terveydenhuollolta.

Espoon ja LUVN:n yhteiset opiskeluhoollon linjaukset ja opiskeluhoitosuunnitelma erottavat selkeästi yhteisölliset rakenteet ja yksilökohtaiset rakenteet. Niissä kuvataan, milloin on kyse ns. kertaluonteisesta tapaamisesta ja milloin monialaisesta asiantuntijaryhmästä. Tämä vaikuttaa siihen, onko kyse useammasta tapaamisesta ja millaisia tiedonvaihdon oikeuksia tapaamisiin liittyy.

Jokaisessa koulussa toimii säännöllisesti yhteisöllinen opiskeluhooltoryhmä (YHR), joka käsittelee lasten ja nuorten hyvinvointia ja edistää yhteisöllistä toimintakulttuuria. Yhteisöllinen opiskeluhooltoryhmä ei käsittele yksittäisen oppilaan asioita. Ryhmä kokoontuu perusopetuksessa vähintään kerran kuukaudessa. Sijoitetun nuoren näkökulmasta YHR ei käsittele yksittäistä nuorta, mutta se voi linjata ja varmistaa koulun yhteisiä käytäntöjä, kuten konsultaatorakenteita ja tiedonkulun periaatteita.

Monialainen asiantuntijaryhmä on yksilökohtainen. Se kootaan, kun lapsen ja nuoren tueksi tarvitaan koordinoitua tukea ja useampia tapaamisia. Ryhmä kootaan sen ammattilaisen toimesta, jolla huoli herää. Sen toiminta perustuu aina oppilaan ja huoltajan kirjalliseen suostumukseen. Kokoonpano määräytyy lapsen ja nuoren tarpeen mukaan. Kun monialainen ryhmä perustetaan, kyse ei ole kertatapaamisesta vaan useammasta tapaamisesta. Asiat kirjataan opiskeluhuoltokertomuspohjalle, jonka kirjauksista vastuuhenkilö vastaa.

Jos opettaja sopii huoltajan ja oppilaan kanssa tapaamisen esimerkiksi poissaoloista ja saa luvan kutsua kuraattorin, mutta ei pyydetä tai saada lupaa perustaa monialaista asiantuntijaryhmää, kyse on ns. muusta tapaamisesta. Tapaaminen on kertaluonteinen ja rajatulla suostumuksella. Tällöin tapaamisessa käsiteltyjä opiskeluhuollollisia asioita ja tietoja ei voi vaihtaa jälkikäteen, jos suostumus koski vain yksittäistä tapaamista. Sijoitetun nuoren kohdalla korostuu tarve tunnistaa, milloin tarvitaan kertapalaveria ja milloin monialaisen ryhmän toistuvaa, pitkäjänteistä työskentelyä.

Opiskeluhuoltosuunnitelmassa kuvataan myös konsultaatioiden mahdollisuutta (opiskeluhoito / sosiaalihuolto / lastensuojelu), joka voi tapauskohtaisesti ja lapsen ja nuoren tarpeita ajatellen riittää. Nämä tapaamiset voivat olla myös anonyymejä. Lisäksi kuvataan yhteydenotto sosiaalihuoltoon ja lastensuojeluilmoitusvelvollisuuden periaatteita.

Asiakassuunnitelmaneuvoittelusta (lastensuojelu ja sosiaalipalvelut) on Espoon sisäisen ohjeen mukaan linjattu, että hyvinvointialueen sosiaalipalvelut järjestävät lapsen ja nuoren asiakassuunnitelmaneuvoittelun, jossa sovitaan koulunkäyntiin liittyvästä informoinnista ja viestinnästä. Koulun kannalta käytännön ydin on, että asiakassuunnitelmaneuvoittelussa sovitaan kuka saa mitäkin tietoa, millä perusteella ja miten arjen viestintä koulun ja sijaishuollon, huoltajien ja sosiaalityön välillä hoidetaan.

Lapsen tullessa varhaiskasvatukseen käydään aloituskeskustelu, jossa tulee keskustella ja suunnitella varhaiskasvatuksen aloitus niin, että erityisesti sijoitettujen lasten erityistarpeet huomioidaan.

Johtopäätökset

Alueellinen yhdenmukaisuus ja vastuunjako tulee huolellisesti arvioida, kun otetaan uusia toimintamalleja käyttöön. LUVN:n linjauksen mukaan hyvinvointialueella ei ole kuntakohtaisia toimintamalleja, vaan palvelurakenteiden ja toimintatapojen tulee koskea koko aluetta.

LUVN:n toiminnan aloittamisen myötä Espoon omista toimintamalleista, kuten esimerkiksi vieraskielisestä Moniku-toiminnasta tai psykiatrisen sairaanhoitajan malleista, on luovuttu, minkä vuoksi erillisen kuntakohtaisen mallin käyttöönottoa ei pidetä tarkoituksenmukaisena.

Konsultoituaan LUVN:n asiantuntijoita Kasvun ja oppimisen toimiala ei pidä tällä hetkellä tarkoituksenmukaisena ottaa käyttöön kuntakohtaista Sisukas-mallia Espoossa. Perustelut liittyvät varhaiskasvatussuunnitelman ja opetussuunnitelmien mukaisiin linjauksiin ja rakenteisiin, opetuksen järjestäjän velvollisuuksiin, opiskeluhuoltosuunnitelmaan, LUVN:n alueellisen yhdenmukaisuuden linjaukseen sekä arvioon siitä, että Sisukas-mallin käytänteet ovat pitkälti jo nykytoiminnan kaltaisia. Arvioinnissa on huomioitu ohjaavat suunnitelmat, vastuujako sekä resurssi- ja ylläpidettävyyssnäkökulmat.

Jatkotoimena esitetään sijoitettujen lasten ja nuorten koulunkäynnin tuen kehittämistä nykyisiä rakenteita vahvistaen ja kehittämisen kohdentamista erityisesti johdon ja opetushenkilöstön osaamiseen. Konkreettisena toimenpiteenä esitetään aiheen nostamista yhteiseen käsittelyyn yhteisöllisen opiskeluhuollon kahviloissa, jolloin kehittäminen palvelee Espoon ja LUVN:n yhtenäisiä toimintatapoja.

Päätöshistoria

Liitteet

Oheismateriaali

- Valtuustoaloite Sisukas-malli käyttöön Espoon päiväkodeissa ja kouluissa

Tiedoksi